

ZAPISNIK

sa 35. sjednice (konsultativno saslušanje) Odbora za evropske integracije Skupštine Crne Gore
održane 13. decembra 2019. godine

Sjednica je počela u 13.10 časova.

Sjednici je predsjedavao Slaven Radunović, predsjednik Odbora.

Sjednici su prisustvovali zamjenik predsjednika Odbora Adrijan Vuksanović i članovi Odbora: Daliborka Pejović, Marija Maja Čatović, Sanja Pavićević, Mihailo Anđušić, Momčilo Martinović, Žana Filipović, Ranko Krivokapić, Neđeljko Rudović i Ljiljana Đurašković.

Sjednici nije prisustvovao član Odbora Branko Radulović.

Sjednici je prisustvovalo više predstavnika nadležnih institucija: Marko Mrdak, zamjenik glavnog pregovarača za poglavlja pravne tekovine EU u Kancelariji za evropske integracije; Ivana Vojinović, generalna direktorica Direktorata za životnu sredinu u Ministarstvu za održivi razvoj i turizam i šefica Radne grupe za pregovaračko poglavlje 27; Dragan Asanović, generalni direktor Direktorata za upravljanje otpadom i komunalni razvoj u Ministarstvu za održivi razvoj i turizam; Nikola Medenica, direktor Agencije za zaštitu prirode i životne sredine; Elvir Klica, direktor JP Nacionalni parkovi i Marija Tripunović, saradnica u Kancelariji za evropske integracije.

Sjednici su prisustvovali sekretarka Odbora Marija Maraš i saradnici u Sekretarijatu Odbora Aleksandra Leković, Marija Milošević i Luka Pejović.

Sjednici su prisustvovali studenti Fakulteta političkih nauka na praksi u Sekretarijatu Odbora za evropske integracije i Sekretarijatu Odbora za međunarodne odnose i iseljenike: Andrijana Paljušević, Aleksandar Vukmirović, David Vasović, Branko Stešević, Nikola Vuksanović i Jelena Stefanović.

Nakon što je predsjednik Odbora konstatovao da postoji kvorum za rad, utvrđen je sljedeći

DNEVNI RED:

1. Konsultativno saslušanje – izazovi u pregovorima u oblasti životne sredine i klimatskih promjena (Poglavlje 27 – Zaštita životne sredine i klimatske promjene).

Pozdravljajući sve prisutne, predsjednik Odbora Slaven Radunović zamolio je predstavnike nadležnih institucija da se, na početku sjednice, kratko osvrnu na izazove koji se odnose na pregovaračko poglavlje 27, nakon čega bi uslijedila pitanja poslanika i diskusija. Razmjenu mišljenja je započeo predsjednik Odbora, pitanjem koliko je Crna Gora daleko od standarda Evropske unije u pogledu zaštite životne sredine i klimatskih promjena.

Zamjenik glavnog pregovarača za poglavlja pravne tekovine EU Marko Mrdak je kazao da činjenica da se razgovara o izazovima u vezi sa poglavljem 27, po treći put u organizaciji Odbora u nepunih mjesec dana, dovoljno govori o posvećenosti zakonodavne i izvršne grane vlasti suočavanju sa izazovima u ovom pregovaračkom poglavlju. Kazao je da se radi o poglavlju koje se direktno tiče života svih građana, sa najvećom pravnom tekovinom EU od 200 pravnih akata, koji zahtijevaju ogroman rad na transpoziciji u nacionalno zakonodavstvo. S tim u vezi, najveći izazov u ovom poglavlju vidi u obezbjeđivanju adekvatnih kapaciteta državne uprave da sprovodi EU direktive i da kontroliše način njihovog sprovođenja. Mrdak je dalje naveo potrebu za ogromnim finansijskim ulaganjima koje je potrebno obezbijediti u okviru ovog poglavlja, kako bi se implementirali završni infrastrukturni projekti – pogotovo u dijelu kvaliteta voda i upravljanja otpadom. Kao najvažnije, naveo je da adekvatna zaštita životne sredine znači direktni uticaj na očuvanje stanja prirodnih resursa i kvaliteta života i zdravlja svih građana. Istakao je da je novom fazom pregovaranja, koja je otpočela otvaranjem poglavlja, dobijeno 8 završnih mjerila, i s tim u vezi nastavljeno dalje inteziviranje i sprovođenje infrastrukturnih projekata. Istakao je da su u nacionalni pravni okvir ugrađeni brojni instrumenti upravljanja životnom sredinom, čijom primjenom se osigurava ekonomski razvoj zasnovan na principima održivog razvoja, posebno imajući u vidu ustavno opredjeljenje Crne Gore kao ekološke države.

Mrdak je podsjetio na brojne projekte, i prije svega na važnu finansijsku podršku EU koju Crna Gora ima za oblast životne sredine i klimatske akcije - kroz sredstva IPA 2014–2016, za sprovođenje tri projekta vrijednosti 18,8 miliona eura, kao i IPA 2019 sa opredijeljenim iznosom od 14,8 miliona eura. Istakao je važne projekte koji se odnose na izgradnju infrastrukture za vodosnadbijevanje, kanalizacionu mrežu i tretman otpadnih voda – IPA projekat „*Jačanje kapaciteta za implementaciju okvirne Direktive o vodama u Crnoj Gori*“ u vrijednosti od 1,9 miliona eura, te nedavno započeti IPA projekat „*Podrška i monitoring u upravljanju vodama u Crnoj Gori*“ i projekat „*Jačanje kapaciteta za upravljanje kvalitetom vazduha u Crnoj Gori*“, koji je završen u septembru 2019. godine, a kroz koji je broj automatskih stanica za praćenje kvaliteta vazduha povećan sa 7 na 10. Svim navedenim projektima direktno se doprinosi realizaciji obaveza iz zajedničke pregovaračke pozicije za poglavlje 27, odnosno završnih mjerila za njegovo zatvaranje, konstatovao je Mrdak.

Na kraju, Mrdak je zaključio da je za unapređenje kvaliteta životne sredine i dostizanja evropskih standarda, pored neophodne cjelovite transpozicije pravne tekovine u okviru poglavlja 27 i izgradnje potrebnih administrativnih i tehničkih kapaciteta za primjenu propisa na državnom i lokalnom nivou, potrebna i izgradnja svijesti građana i adekvatnog ponašanja prema ambijentu u kojem žive.

Generalna direktorica Direktorata za životnu sredinu i šefica Radne grupe za pregovaračko poglavlje 27 Ivana Vojinović je podsjetila na godišnjicu od otvaranja pregovora u ovom poglavlju i na donošenje nekoliko novih i važnih zakona – Zakona o invazivnim vrstama, Zakona o industrijskim emisijama i Zakona o potvrđivanju Konvencije o živi. Takođe je kazala da se u

proceduri nalaze predlog Zakona o zaštiti od negativnih uticaja klimatskih promjena, predlog Zakona o zaštiti morske sredine i predlog Zakona o potvrđivanju Protokola iz Savoje. Vojinović je podsjetila na činjenicu da je Vlada usvojila Plan upravljanja komunalnim otpadnim vodama za period do 2035. godine, tj. takozvani investicioni kalendar infrastrukturnih aktivnosti u oblasti upravljanja komunalnim otpadnim vodama za narednih 15 godina. Ona je govorila i o nizu drugih programa u različitim oblastima – setu od gotovo 100 podzakonskih akata u oblasti hemikalija, upravljanja otpadom i kvaliteta voda, kao i finalnoj fazi izrade strateškog Akcionog plana za ispunjavanje završnih mjerila i zajedničke pozicije za poglavlje 27, koji će biti dostavljen Evropskoj komisiji do 25. decembra i po kojem će sve nadležne institucije i subjekti postupati do formalnog učlanjenja Crne Gore u EU.

U implementacionom smislu, Ivana Vojinović je podsjetila na činjenicu da je, u cilju zaštite ulcinjske Solane, 2019. godine ulcinjska Solana proglašena Parkom prirode, te upisana na listu međunarodnih močvarnih područja - Ramsar listu. Dodala je da je, pored Solane, teritorija pod zaštitom u Crnoj Gori uvećana za dva nova parka prirode – rijeka Zeta i planina Komovi. Vojinović je informisala da su nastavljena istraživanja kopnenog i obalnog područja Crne Gore, u cilju uspostavljanja ekološke mreže zaštićenih područja NATURA 2000. Kazala je da će 20% teritorije biti mapirano do kraja 2019. godine, a da je već mapirano 50% ornitofauna područja; zahvaljujući Vladi SR Njemačke, mapirani su čitava površina Skadarskog jezera, kao izuzetno važan močvarni ekosistem, i potencijalno zaštićena morska područja. Potvrdila je činjenicu da je tokom godine ojačana saradnja sa sekretarijatima važnih konvencija – savjetodavnom misijom UNESCO–a i IUCN¹-a u cilju dobijanja daljih preporuka za očuvanje NP Durmitor, te Ramsar sekretarijatom u vezi sprovođenja mjera zaštite, očuvanja i unapređenja Skadarskog jezera.

Dalje, u vezi sa opštinom Pljevlja, Vojinović je informisala da je Vlada u oktobru 2019. godine dala saglasnost na Odluku o naknadi za zaštitu i unapređenje životne sredine, zasnovanu na principu „zagađivač plaća“, koja će se odnositi na pravna lica na teritoriji opštine Pljevlja koji obavljaju svoje aktivnosti iz oblasti energetike i rudarstva. Pojasnila je da se na taj način pronašla dobra mjera u odnosu na ona pravna lica koja najviše eksploatišu bogate prirodne resurse na teritoriji Crne Gore, a time ujedno doprinose i degradaciji i zagađenju životne sredine. Očekivani prilivi za opštinski budžet po ovom osnovu su oko 2,5 do 3 miliona eura, koji će biti namjenski usmjereni isključivo na projekte očuvanja životne sredine. Vojinović je informisala da je napravljen napredak u remedijaciji crnih ekoloških tačaka u vezi sa otpadom; tokom 2019. godine vršeni su radovi na remedijaciji lokacije brodogradilišta Bijela, a u septembru su započeti radovi na remedijaciji dvije crne ekološke tačke u Pljevljima – odlagališta pepela i šljake Maljevac i flotacionog jalovišta Gradac. Dodatno, u konačnoj fazi je priprema tehničke dokumentacije za sanaciju crvenog mulja i deponiju čvrstog otpada u sklopu Kombinata aluminijuma u Podgorici i željezare „Toščelik“ u Nikšiću – preduzeće je 2019. godine dobilo integrisanu dozvolu za rad.

Vojinović je objasnila da je tokom protekle tri godine, od 2016. do 2019. godine, za oblast komunalnih otpadnih voda opredijeljeno preko 200 miliona eura, a dodatno će biti uloženi još 1 milion u narednih 15 godina. Ukazala je na činjenicu da su se, u cilju efikasnosti i boljih rezultata rada, dogodile i institucionalne izmjene u dijelu odvajanja zakonodavnih i izvršnih nadležnosti između Agencije za zaštitu prirode i životne sredine i MORT–a. Imenovan je Odbor direktora Fonda za zaštitu životne sredine i Vlada je usvojila njegov Statut, a slijedi raspisivanje konkursa za imenovanje izvršnog direktora Odbora. Vojinović je posebno istakla nastavak dijaloga Vlade

¹ Međunarodna unija za zaštitu prirode i prirodnih resursa. IUCN ima status posmatrača i konsultanta u Ujedinjenim nacijama, i ima ulogu u realizaciji nekoliko međunarodnih konvencija o zaštiti prirode i biološke raznolikosti.

sa civilnim društvom, što se vidi iz brojnih odluka u kojima su inkorporirane građanske inicijative, te zadovoljavanje potreba lokalnog stanovništva koje je po ovom pitanju veoma aktivno.

Predsjednika Odbora Slavena Radunovića interesovalo je da li Vlada ima stratešku viziju u pogledu ispunjavanja obaveza iz poglavlja 27 i da li je realno da će se sve aktivnosti u dijelu politike upravljanja otpadom realizovati do 2035. godine?

Generalni direktor Direktorata za upravljanje otpadom i komunalni razvoj u MORT-u Dragan Asanović je podsjetio da se postojeći Državni plan upravljanja otpadom odnosi na period 2015 – 2020. godine. Kazao je da će projekat izrade novog Državnog plana obuhvatiti period 2020 – 2025/26. godine i da će trajati 18 mjeseci. Naglasio je da su kroz donošenje Nacionalne strategije upravljanja otpadom do 2030. godine i inoviranog državnog plana, odvajajući opasni i komunalni otpad, definisani modaliteti upravljanja otpadom za čitavu teritoriju Crne Gore, i to uspostavljanjem četiri veća centra: u Podgorici, Baru, Bijelom Polju i Nikšiću. Asanović je dodao da je nivo razvijenosti infrastrukture na pomenutim područjima potpuno različit – u Podgorici je zadovoljavajući, a nedostaci upravljanja otpadom u centralnom dijelu se odnose na primarnu selekciju; na primorju postoji samo deponija u Baru, a potrebno je izgraditi postrojenje za reciklažu i građevinski otpad, i kompostiranje otpada (primorski dio ne bi uključivao opštinu Herceg Novi, jer se radi o geografski izolovanom području); u vezi sa sjevernom regijom, završava se Studija izvodljivosti u saradnji sa Evropskom bankom za obnovu i razvoj, potrebno je da se odredi infrastruktura za takav servis na nivou tehničke dokumentacije, a u pojedinim opštinama se pojedini radovi već izvode.

Po mišljenju Asanovića, najvažnije je što postoje lokalni planovi koji su usaglašeni sa državnim planovima, koje prate akcioni planovi za izgradnju infrastrukture. Posebno je istakao da dobar sistem zavisi od infrastrukture, a infrastruktura u ovoj oblasti je jako skupa. U dijelu upravljanja otpadnim vodama, posebno prilikom izgradnje infrastrukture uzimaju se u obzir svi lokalni planovi, prije svega plan i program Vlade u dijelu upravljanja komunalnim otpadnim vodama, te lista planiranih investicija koje će se sprovesti u svim opštinama. Asanović je kazao da se realizuje mnogo projekata, uglavnom iz kredita, pogotovo u primorskoj oblasti. Zaključio je da je spremnost Crne Gore u ovoj oblasti je znatno veća nego u mnogobrojnim državama koje su ranije pristupale Evropskoj uniji.

Predsjednik Odbora je zamolio za objašnjenje procedure za izradu studije uticaja na životnu sredinu, te kakve su posljedice usled slabe kontrole sprovođenja i kakvi su rezultati i odgovornost inspekcijuskog nadzora.

Direktor Agencije za zaštitu prirode i životne sredine Nikola Medenica kazao je da Agencija ima značajnu ulogu u primjeni većeg dijela evropskog zakonodavstva u oblasti zaštite životne sredine. Prioritetne oblasti u radu Agencije su: kvalitet vazduha, kvalitet voda i zaštita prirode od industrijskog zagađenja, hemikalija i buke. U oblasti kvaliteta vazduha, Medenica je objasnio da su stanice za praćenje kvaliteta vazduha uvezane sa MM stanicom koja je u posjedu hidrometeorološkog zavoda i koja prati prekogranično kretanje zagađenja; utvrđeni su standardi i zone kvaliteta vazduha, i postavljena državna mreža za praćenje kvaliteta vazduha. Agencija redovno izvještava evropsku Agenciju o rezultatima praćenja kvaliteta vazduha, a široj javnosti je obezbijeđen pristup podacima o kvalitetu vazduha, kako na dnevnom tako i na mjesečnom nivou.

U vezi klimatskih promjena, Medenica je informisao da je nadležnost Agencije da pruži informacije o nivou emisija gasova sa efektom staklene bašte, uzimajući u obzir važeće međunarodne metodologije za njihov proračun - posljednji ažurirani podaci su predstavljeni u okviru Drugog godišnjeg izvještaja Crne Gore o klimatskim promjenama. Istakao je da je za potpuno ispunjavanje obaveza po pitanju GHG emisija potrebno redovno godišnje izvještavanje o GHG emisijama; zato će tokom naredne godine biti realizovan projekat koji se odnosi na uspostavljanje integrisanog digitalnog alata za proračun emisija i koji finansira UNDP.

U oblasti kvaliteta voda, direktor Agencije je objasnio da je predloženo unapređenje postojećeg i uvođenje integrisanog monitoring programa morskog eko sistema u 2020. godini, što uključuje praćenje morskog otpada i usaglašavanje programa eutoplifikacije kontaminenata i biodiverziteta. Sve navedeno je u skladu sa Barselonskom konvencijom i Direktivom o morskoj strategiji, koje su transponovane kroz Zakon o morskoj strategiji koji je Vlada utvrdila tokom 2019. godine.

U oblasti zaštite prirode, najvažnija aktivnost Agencije je bila rad na daljem mapiranju Natura 2000 staništa, kroz realizaciju IPA projekta NATURA 2000 koji je trajao od 2016. do 2019. godine. Realizovane aktivnosti definisane projektom obuhvataju terenski rad, adekvatne odluke za korišćenje specifičnih metodologija za uspostavljanje NATURA 2000 mreže, kao i izradu dokumenata za potrebe pripreme za uspostavljanje ove mreže. U okviru dvogodišnjeg intenzivnog terenskog rada za prikupljanje podataka za mapiranje staništa u skladu sa direktivama o staništima i pticama, u 2017. i 2018. godini je od 9 područja važnih za biodiverzitet kroz 512 terenskih dana mapirano oko 14% ukupne teritorije Crne Gore, sa 52 staništa (u toku je izrada izvještaja). Od 2019. godine, plan je da se budžetom Crne Gore opredijeli 200 000 eura kako bi Agencija, kao nadležna institucija, nastavila posao na terenu za mapiranje još oko 10% teritorija staništa u Crnoj Gori.

U oblasti industrijskog zagađenja, Medenica je objasnio da, prema Zakonu o industrijskim emisijama, postoji obaveza uspostavljanja registra zagađivača PRTR sa bazom podataka o emisijama zagađivača, što je usklađeno sa regulativom o registru zagađivača PRTR. Za uspostavljanje PRTR registra sredstva će se obezbijediti kroz IPA II (2014–2020), u iznosu od 235 hiljada eura (sredstva su odobrena 2016. godine), a angažovanje konsultanta koji će raditi na izradi ovog alata se očekuje u 2020. godini. U oblasti hemikalija, na osnovu Plana prioriternih mjera za implementaciju propisa iz ove oblasti, definisana je obaveza utvrđivanja Nacionalnog implementacionog plana za Stokolmsku konvenciju, i ona je uspješno realizovana u saradnji sa MORT–om i CETI–jem. Planom prioriternih mjera predviđa se uspostavljanje registra hemikalija, a Agencija već vodi određenu evidenciju podataka koji nisu dostupni u elektronskoj formi - stoga se u narednom periodu očekuje realizacija projekta švedske Agencije za međunarodnu saradnju u oblasti hemikalija (CHEMI), koji se odnosi na izradu IT alata za funkcionalan jedinstveni registar hemikalija. U oblasti buke, Medenica je podsjetio da je Agencija obavezna da izradi strateške karte buke za glavne saobraćajnice (u skladu sa Zakonom), za šta je potrebno obezbijediti sredstva ili kroz IPA II ili iz državnog budžeta. Pohvalio je odluku Vlade da iz budžeta izdvoji 200 000 eura za NATURA i 70 000 eura za GHG, a sve u cilju daljeg intenzivnog rada na ispunjavanju završnih mjerila za zatvaranje pregovaračkog poglavlja 27.

Konačno, Medenica je istakao da je postupak procjene uticaja na životnu sredinu domaćim zakonodavstvom već 10 godina usklađen sa evropskom regulativom. Postoje određeni kapaciteti na lokalnom i državnom nivou u pogledu sprovođenja regulative, ali je evidentno da je potrebno njihovo konstantno unapređenje, zaključio je.

Predsjednik Odbora Slaven Radunović bio je zainteresovan za to koliko se vodi računa o zaštiti nacionalnih parkova i parkova prirode, te u kojoj mjeri aktivnosti usmjerene na ekonomsku valorizaciju mogu da koštaju Crnu Goru u pogledu narušavanja njenog prirodnog bogatstva koje treba čuvati.

Direktor JP Nacionalni parkovi Elvir Klica je kazao da su nacionalni parkovi, u skladu sa Zakonom o nacionalnim parkovima i Statutom JP Nacionalni parkovi, odgovorni za zaštitu i upravljanje, pripremu i implementaciju programa zaštite, kontrolu korišćenja prirodnih resursa, utvrđivanje unutrašnjih pravila i promociju. Istakao je dva segmenta stručne zaštite – monitoring svih vrsta, koju obavlja stručna služba i fizička zaštita prostora, koju obavlja služba zaštite prostora. Klica je podsjetio da sprovođenje mjera zaštite i upravljanje ulcinjskom Solanom (Akcioni plan za ispunjavanje obaveza iz poglavlja 27 u dijelu koji se odnosi na JP Nacionalni parkovi) obuhvata sljedeće aktivnosti preduzeća: održavanje ventova nasipa, redovno servisiranje pumpi, sprovođenje monitoringa augmentne faune, vegetacije i faune, i druge slične aktivnosti koje je potrebno obezbijediti na području Solane a tiču se njene zaštite.

Odgovarajući na postavljeno pitanje u vezi sa mogućim narušavanjem prirodnog bogatstva u cilju ekonomske valorizacije određenog prostora, naveo je primjer koji se odnosi na korišćenje plovila u turističke svrhe, čija snaga motora ne bi smjela da pređe 10 kilovata. Naime, kazao je da su u saradnji sa Evropskom komisijom rađene tri studije (za Skadarsko jezero, Crno jezero i Biogradsko jezero) koje se odnose na izmjene Zakona o nacionalnim parkovima u dijelu korišćenja motora jačine do 10 kilovata, jer je Zakon bio u koliziji s obzirom da je omogućavao registrovanje i plovila sa motorima jačine preko 10 kilovata. S tim u vezi, naveo je da je u narednom periodu, prema urađenim studijama, potrebno propisati broj plovila koja će se koristiti u turističke svrhe i njihov kapacitet, te da je Lučka kapetanija uključena u davanje predloga koji se odnosi na ova pitanja.

Diskusiju sa članovima Odbora je otvorio predsjednik Odbora, pitanjem koje se odnosi na ekološku rekonstrukciju Termoelektrane Pljevlja i provjeru relevantnosti svih učesnika u tenderu koji je završen.

Ivana Vojinović je, odgovarajući na pitanje, kazala da tenderski postupak nije u nadležnosti MORT-a, već u nadležnosti Elektroprivrede Crne Gore i Ministarstva finansija. Istakla je da se značaj projekta ekološke rekonstrukcije Termoelektrane, u cjelosti zasnovanog na ključnim evropskim direktivama u pogledu kvaliteta vazduha i industrijskih emisija, ogleda u tome što će postojati u potpunosti modernizovano postrojenje koje će raditi po najsavremenijim ekološkim standardima koji uključuju izgradnju sistema za odsumporavanje, sistema za denitrifikaciju, unapređenje rada elektrofilterskog postrojenja i izgradnju sistema za tretman otpadnih voda. Naročito je kazala da je važno da se izgradi sistem tretiranja otpadnih voda, kako se ne bi ponovili incidenti kao onaj iz jula 2019. godine vezan za izlivanje otpadnih voda i direktno zagađenje rijeke Čehotine. Vojinović je istakla da je najveća dodatna vrijednost ovog projekta obezbjeđivanje izvora toplotne energije za toplifikaciju Pljevalja. Podsjetila je na aranžman sa Energetskom zajednicom, po kojem TE od 1. januara 2018. godine koristi preostalih 20 000 radnih časova zaključno sa 2023. godinom, nakon čega država može da se opredijeli za dvije opcije – gašenje termoelektrane ili njenu ekološku rekonstrukciju. Vojinović je vjerovanja da će se u narednom periodu ići u pravcu smanjenja emisija sagorijevanja lignita i time doprinijeti poboljšanju stanja zagađenosti vazduha u Pljevljima.

Člana Odbora Ranka Krivokapića je, u vezi sa projektom ekološke rekonstrukcije Termoelektrane, zanimalo ko je vršio reviziju tenderske dokumentacije u ekološkom dijelu, te da li je MORT imao uvid u navedenu dokumentaciju?

Ivana Vojinović je objasnila da je jedna njemačka firma uradila glavni idejni projekat, dok revizija tenderske dokumentacije nije u nadležnosti MORT-a. Dalje, ona je pojasnila da će uloga MORT-a prije početka realizacije projekta biti u izradi elaborata o uticaju na životnu sredinu, koji će obuhvatiti sve aspekte negativnog uticaja na životnu sredinu do kojeg može doći realizacijom projekta. Elaborat procjene uticaja na životnu sredinu će obuhvatiti i mjere sprečavanja i smanjenja na najmanju moguću mjeru narušavanja životne sredine, kako tokom izvođenja radova tako i tokom budućeg rada TE, kao i program monitoringa životne sredine gdje je ključna uloga svih nadležnih inspekcija.

Nikola Medenica je dodatno pojasnio da je procesu ekološke rekonstrukcije TE Pljevlja prethodio postupak izdavanja integrisane dozvole od strane Agencije za zaštitu prirode i životne sredine, kojom su jasno definisane mjere koje je neophodno sprovesti, najbolje dostupne tehnike, rokovi za ispunjavanje mjera i obim investiranja. Kazao je da bi pomenuta dokumentacija morala biti u skladu sa svim prethodno navedenim, jer je obaveza Elektroprivrede Crne Gore da se pridržava mjera iz integrisane dozvole.

Zamjenik predsjednika Odbora Adrijan Vuksanović pitao je kako projekti uklanjanja grita iz bivšeg brodogradilišta Bijela i izvođački radovi na Mamuli utiču na životnu sredinu, i da li se prilikom tih procesa poštuju svi važeći standardi.

Ivana Vojinović je potvrdila da je projekat uklanjanja grita započeo u junu 2018. godine i da je predviđeno da traje do kraja marta 2020. godine, te da je za izvođača radova izabrana francuska kompanija za čišćenje cjelokupnog terena, a da je evaluacija vršena shodno kriterijuma Svjetske banke koji se primjenjuju u takvim ili sličnim tenderskim postupcima. Vojinović je potvrdila podatak da je do sada izvezeno 38 000 t na deponiju Deteksa u Španiji, a da se paralelno vrše aktivnosti na čišćenju podzemnih voda i uklanjanju određenih objekata, te da je shodno dinamičkom planu za izvoz ostalo još 30 000 t grita i 40 000 t kontaminiranog zemljišta. Suština projekta je da unaprijedi stanje u životnoj sredini i da se od crne ekološke tačke valorizuje taj dio obalnog područja, što će imati i značajne ekonomske benefite.

Članica Odbora Daliborka Pejović izrazila je pozvala na dalje podsticanje građana da budu aktivniji učesnici u ekološkoj politici, jer jedino na taj način stižu odgovornost za očuvanje životne sredine; po njenom mišljenju, s tim u vezi je uloga nadležnog ministarstva ključna. Poslanicu Pejović je interesovalo da li se za infrastrukturu u dijelu pojedinih politika, posebno onih koje se odnose na tretiranje otpada i upravljanje otpadnim vodama, adekvatno troše opredijeljena finansijska sredstva, tj. kakve rezultate daje ili ne daje princip decentralizacije. Interesovalo je da li je moguće da promjena lokalne vlasti u Španiji može da utiče na ugovorne obaveze u pogledu izvoza industrijskog otpada iz brodogradilišta Bijela. Posebno se interesovala i za način na koji će funkcionisati Eko fond – dodajući da njegovu ulogu vidi kao eko revolving banku, uz pomoć koje bi se ekološke inicijative, na osnovu pravilne raspodjele sredstava, brže realizovale.

Dragan Asanović je, odgovarajući na pitanja, kazao da promjena vlasti u Španiji ne može da utiče na ugovorne obaveze izvoznika i uvoznika, tj. ne može da utiče na promjenu ugovornog

aranžmana, jer ugovor prati set pravne dokumentacije u skladu sa evropskim zakonodavstvom, a dozvola za uvoz se zasniva na Bazelskoj konvenciji. U suprotnom, dodao je da postoje sudski mehanizmi i arbitraža na međunarodnoj instanci, kao mehanizam zaštite interesa Crne Gore u ovom projektu. Podsjetio je na činjenicu da je zvaničan stav Evropske komisije da se otpad na teritoriji Evrope ne izvozi van Evropske unije.

Članovi Odbora su sugerisali da se u narednom periodu nadležno ministarstvo detaljno upozna sa svim mogućim poteškoćama u realizaciji ugovora koje mogu izazvati političke promjene u Španiji, kao i sa svim instrumentima zaštite koji su Crnoj Gori na raspolaganju.

Član Odbora Neđeljko Rudović je upitao da li se na kredibilan način vodi politika zaštite životne sredine, te da li JP Nacionalni parkovi služe očuvanju i razvoju istih. Naveo je primjer problema podzemnih voda u Donjem polju na teritoriji Opštine Cetinje, koji već godinama nije riješen. Interesovalo ga je na koji način se donose odluke u pogledu institucionalne i kadrovske strukture preduzeća nakon imenovanja g. Klice na funkciju direktora – konkretno, kakvi su kriterijumi u vezi sa politikom zapošljavanja i koji je kriterijum za davanje stimulansa zaposlenima.

Elvir Klica je kazao da je u prethodnim godinama povećana efikasnost službe zaštite, što je evidentno kroz broj protivpravnih aktivnosti koje su zabilježene na terenu: 2016. godine - 58, 2017 - 47, 2018 - 190, a 2019. godiine približan broj kao i za prethodnu godinu. Kazao je da je najviše problema vezano za nelegalnu gradnju i nada se rješenju ovog problema. Informisao je poslanike da su primijenjene preporuke Državne revizorske institucije, kao i mišljenja drugih eksternih institucija u vezi sa stanjem u javnom preduzeću od njegovog dolaska na funkciju direktora. O svemu tome, kazao je da su uslijedili pozitivni finansijski iskazi u poslovanju samog preduzeća (za 2018. i 2019. godinu) i podsjetio je na gubitke iz 2017. godine u iznosu od 50 000 eura (dok su za 2018. zabilježeni dobiti od 260 000 eura, a za 2019. godinu se očekuje dobit od oko 400 000 eura). Klica je zaključio da je iznos obaveza JP Nacionalni parkovi u protekle dvije godine smanjen sa 800 000 hiljada na 300 000.

U vezi sa kadrovkom politikom, Klica je objasnio da se sve odluke u dijelu izbora zaposlenih (191 zaposleni) donose u skladu sa definisanim pravilnicima na osnovu Zakona o radu. Potvrdio je činjenicu da se sezonski angažuju radnici za vršenje određenih poslova zbog povećanog broja evidentiranih posjetioca (590 000 - što je rast od 80%) u nacionalnim parkovima. Potvrdio je činjenicu da je izvještaj radne grupe pokazao određene nepravilnosti koje su prijavljene nadležnim organima i na osnovu kojih je Klica sproveo disciplinski postupak prema službenicima koji su radili na dva „loša“ ugovora sječe u zoni nacionalnog parka iz 2016. godine. U vezi sa voznim parkom preduzeća, kazao je da je prodat veći broj starih vozila i dopunjen vozni park sa 5 novih vozila (marka Dacia) u iznosu od 600 000 eura. U pogledu davanja stimulansa za zaposlene, kazao je da se dobijaju na način što šefovi stručnih službi daju svoje predloge o dodjeli stimulansa za zaposlene koji to zasluže.

Članica Odbora Sanja Pavićević se interesovala za postojanje plana zamjene azbestnih cijevi u vodovodnoj mreži, za saradnju MORT-a sa jedinicama lokalne samouprave u tom pogledu, kao i to u kojoj je fazi projekat koji se odnosi na iskorišćavanje deponijskog gasa na sanitarnoj deponiji Livade u Podgorici. Dodatno je iskazala interesovanje za status projekta ekološke rekonstrukcije TE Pljevlja i predlog zakona o negativnom uticaju klimatskih promjena na životnu sredinu i zaštitu od negativnog uticaja u Crnoj Gori (koji je u skupštinskoj proceduri).

Dragan Asanović je, odgovarajući na pitanje u vezi plana zamjene azbestnih cijevi, koje se ne odnosi direktno na nadležnosti MORT-a, kazao da postoje udruženja preduzeća za komunalne djelatnosti, koja su organizovana na dva načina – preduzeća za komunalne djelatnosti (preduzeća koja se bave sakupljanjem otpada) i udruženja vodovoda. Potvrdio je činjenicu da je, zahvaljujući inicijativi Udruženja vodovoda, pripremljen projektni zadatak i odrađen popis azbestnih cijevi. Kazao je da se nakon idejnog projekta, saradnja MORT-a i udruženja vodovoda ogleda u pronalazanju načina za finansiranje aktivnosti definisanih projektnom dokumentacijom, i to kandidovanjem projekata kroz budžetsku stavku – unapređenje sistema vodosnabdijevanja, ili iz drugih kreditnih izvora finansiranja (npr. Zapadnobalkanski investicioni okvir i sl.). Asanović je kazao i da je pitanje iskorišćenosti deponijskog gasa iz sanitarne deponije Livade u nadležnosti samog društva. Istakao je da se iskorišćavanje biogasa razvija postepeno, prikupljanjem i prečišćavanjem ocednih voda, te da Deponija radi na spaljivanju papira, koje je potpuno u skladu sa međunarodnim propisima.

Poslanica Odbora Ljiljana Đurašković je postavila sljedeća pitanja: kakva će biti zaduženja JP Nacionalni parkovi kao trenutnog upravljača Solanom nakon isteka ugovora (od avgusta mjeseca 2020. godine), kada upravljanje lokacijom prelazi na Opštinu Ulcinj; ko vrši kontrolu sprovođenja integrisanih dozvola i kakvi su kapaciteti inspeksijskih službi; da li se zna tačan iznos koji su platili najveći zagađivači po principu „zagađivač plaća“; kakva je budućnost Port Milene koja je trenutno puna otpadnih voda i kanalizacionog mulja; kada će se završiti identifikacija pomorskih zaštićenih oblasti zbog zaštite prirodnih vrsta od istraživanja nafte i gasa; te da li postoji svijest o ekološkoj šteti koju prave kruzери ulaskom u Bokokotorski zaliv (okvirno 500 kruzera godišnje) i da li je veća ekološka šteta od koristi od turističke takse koju kruzери plaćaju.

Poslanik Krivokapić je, u vezi ulaska kruzera u Bokokotorski zaliv, kazao da ne postoji ni jedna studija uticaja kruzera na podmorje i nijedna studija uticaja kruzera na zagađenje vazduha na tom području. Mišljenja je, kao i poslanica Đurašković, da je prevelik broj kruzera koji ulazi i pristaje u Bokokotorski zaliv, koji je pod zaštitom UNESCO-a. Takođe ga je interesovalo da li MORT ima podatak o tačnom broju „divljih deponija“.

Dodatno, člana Odbora Momčila Martinovića je interesovalo koje će vrste projekata biti finansirane od strane Eko fonda, te kada će biti završena izgradnja regionalnih deponija.

Odgovarajući na pitanja poslanika, Elvir Klica je kazao da će JP Nacionalni parkovi najvjerojatnije nastaviti da upravljaju Solanom i posle 20. avgusta 2020. godine, osim ukoliko Opština Ulcinj ne odluči drugačije. Potvrdio je činjenicu da će stručne službe pomagati i dalje svim parkovima prirode, pa i Solani. Ivana Vojinović je pojasnila da je, u skladu sa Odlukom o proglašenju Solane zaštićenim dobrom, Opština Ulcinj u obavezi da, nakon isteka roka privremenom upravljaču, formira privredno društvo koje će se baviti daljom zaštitom i razvojem Solane. Kazala je da će budući upravljač morati da uloži značajna finansijska sredstva za sanaciju kritične infrastrukture, i monitoring biodiverziteta flore i faune. Informisala je i da je održan sastanak ministarstva sa bivšim radnicima Solane, koji su pokazali veliku spremnost da rade na tehničko-tehnološkom procesu, kao i da je najavljena saradnja sa njemačkom Vladom u pogledu obezbjeđivanja ekspertske pomoći u cjelokupnom procesu.

Vojinović je potvrdila činjenicu da ekološka inspekcija i sve nadležne inspekcije prate izdavanje integrisanih dozvola, kao i to da li se svi dogovoreni uslovi primjenjuju od strane konkretnog operatera. Ona je pojasnila da se dozvola izdaje na pet godina, što ne znači da ne može biti suspendovana i ranije. Kazala je da MORT nije zadovoljan brojem ekoloških inspektora i da ne

postoji dovoljan broj inspektora koji mogu da pokriju čitavu teritoriju Crne Gore. Po uredbi o plaćanju naknade za zagađenje životne sredine, Vojinović je pojasnila da naplatu vrši Agencija za zaštitu prirode i životne sredine.

Po riječima Vojinović, projekat „Promovisanje upravljanja zaštićenim područjima kroz integrisanu zaštitu morskih i priobalnih ekosistema u obalnom području Crne Gore“ uspostaviće okvir za prva zaštićena područja prirode u moru u Crnoj Gori, i to Platomuna, Katiča i ostrva Stari Ulcinj. Projekat sprovodi Ministarstvo održivog razvoja i turizma u saradnji sa Programom Ujedinjenih nacija za životnu sredinu, a finansira se iz Globalnog fonda za životnu sredinu (GEF) u iznosu od 1,6 miliona dolara. Kroz projekat će se realizovati uspostavljanje podsistema za integrisano upravljanje obalnim i zaštićenim morskim područjima.

Dragan Asanović je dodao da je ulcinjska lokalna uprava potpisala ugovor sa njemačkom KfW bankom i da je završen tender za vodosnabdijevanje, kanalizacionu mrežu i rekonstrukciju, u cilju unapređenja stanja u oblasti vodosnabdijevanja i upravljanja otpadnim vodama u gradu. Informisao je poslanike da je na Opštini Ulcinj da odredi prioritete za ulaganja i dodao da je vrijednost projekta 18-20 miliona eura i da je tenderski postupak završen. Dalje, odgovarajući na pitanja, podsjetio je da je prva tivatsko-kotorska sanitarna deponija Lovanja urađena po svim propisima još 2003. godine, podgorička Livade 2008. godine, dok je treća – Možur - urađena 2010. godine na lokaciji između Bara i Ulcinja. Asanović je objasnio da zakon svim opštinama na sjeveru Crne Gore dozvoljava privremena odlagališta, što je trenutno vid skladištenja otpada za opštine na sjeveru. Kazao je da takođe postoji spisak nelegalnih odlagališta, kao i lista sa njihovim kapacitetima (u skladu sa državnim Planom za upravljanje otpadom iz 2015. godine). Asanović je podsjetio i na brojne aktivnosti samog ministarstva i međudržavnu saradnju komisija u cilju sprečavanja i kontrole novih nelegalnih odlagališta (na primjer sa Republikom Srpskom i Srbijom u vezi sa nelegalnim otpadom koji ide direktno u rijeku Lim i njene pritoke). U vezi sa divljim odlagalištima, ministarstvo pokušava da kroz inspeksijski nadzor i kroz sastanke sa nevladinim organizacijama, realizuje projekat popisa svih nelegalnih deponija. Kazao je da bi lokalni planovi trebali da sadrže i definišu lokaciju i broj nelegalnih odlagališta. U pogledu privremenih skladištenja otpada, Asanović je kazao da ih ima u Mojkovcu, Baru, Cetinju, Podgorici, Šavniku, Žablaku i Beranama. Po njegovom mišljenju, najvažnija je edukacija građana, i stoga je potrebno ohrabrivati dalju realizaciju aktivnosti nadležnih institucija i nevladinih organizacija kojima se građanima približavaju benefiti pravilnog upravljanja otpadom.

Gosti su objasnili da će se projekti koji budu finansirani od strane Eko fonda dominantno odnositi na zaštitu životne sredine (zaštite vode, vazduha i zemljišta) i energetske efikasnost.

Kako više nije bilo pitanja, predsjednik Odbora se zahvalio gostima i poslanicima na iscrpnoj i konstruktivnoj diskusiji. Predložio je da Sekretarijat Odbora pripremi radni dokument koji bi sadržao sve zaključke Odbora u vezi sa nadzornim aktivnostima u prethodnom periodu, kao i stavku koja se odnosi na obavezu daljeg informisanja Odbora od strane nadležnih institucija o budućim aktivnostima koje proizilaze iz pregovaračkog poglavlja i uvid u njihovu realizaciju na sjednici Odbora kada za to dođe vrijeme (po realizovanim ili nerealizovanim planiranim aktivnostima).

Sjednica je završena u 15.40 časova.

SEKRETARKA ODBORA

Marija Maraš

PREDSJEDNIK ODBORA

Slaven Radunović